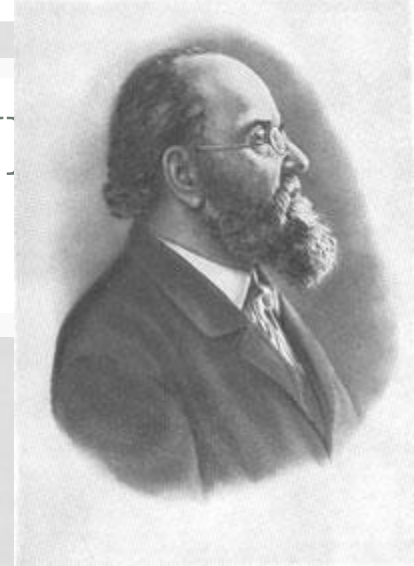

АРАЛ ТЕҢІЗІНІҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ПРОБЛЕМАЛАРЫ

АРАЛ ТЕҢІЗІНІҢ ЗЕРТТЕЛУ (20 ҒАСЫР)

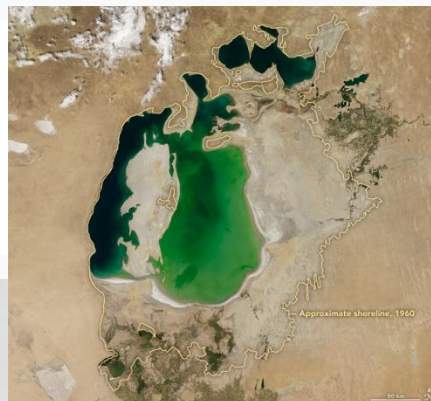
- «Бекерден- бекер теңізге құйып жатқан суды пайдалана отырып, 4 млн гектар жерді суаруға, 4 млрд сомның өнімін алуға болады».
- 1915 жылы қос өзен атырабына саяхатшы- климатолог А.И. Воейков Оңтүстіктегі құрғақшылықтың басты себепшісі Арал теңізі деп есептеп, осы бір орасан үлкен су қоймасын біржола құртуды ұсынады.

АРАЛДЫҢ ТАРТЫЛУЫНА НЕ СЕБЕПШІ БОЛДЫ?

- Мақта өнеркәсібі үшін Арал теңізінің суы алына бастады;
- Егіндер жай ғана толық құйып суарылды;
- Арықтар мен құбырлардың суы қайтадан өзендерге құйылды;
- Екі өзен 5 елдің шекарасында орналасты;

2000

200
1

200
2

200
3

201
0

201
1

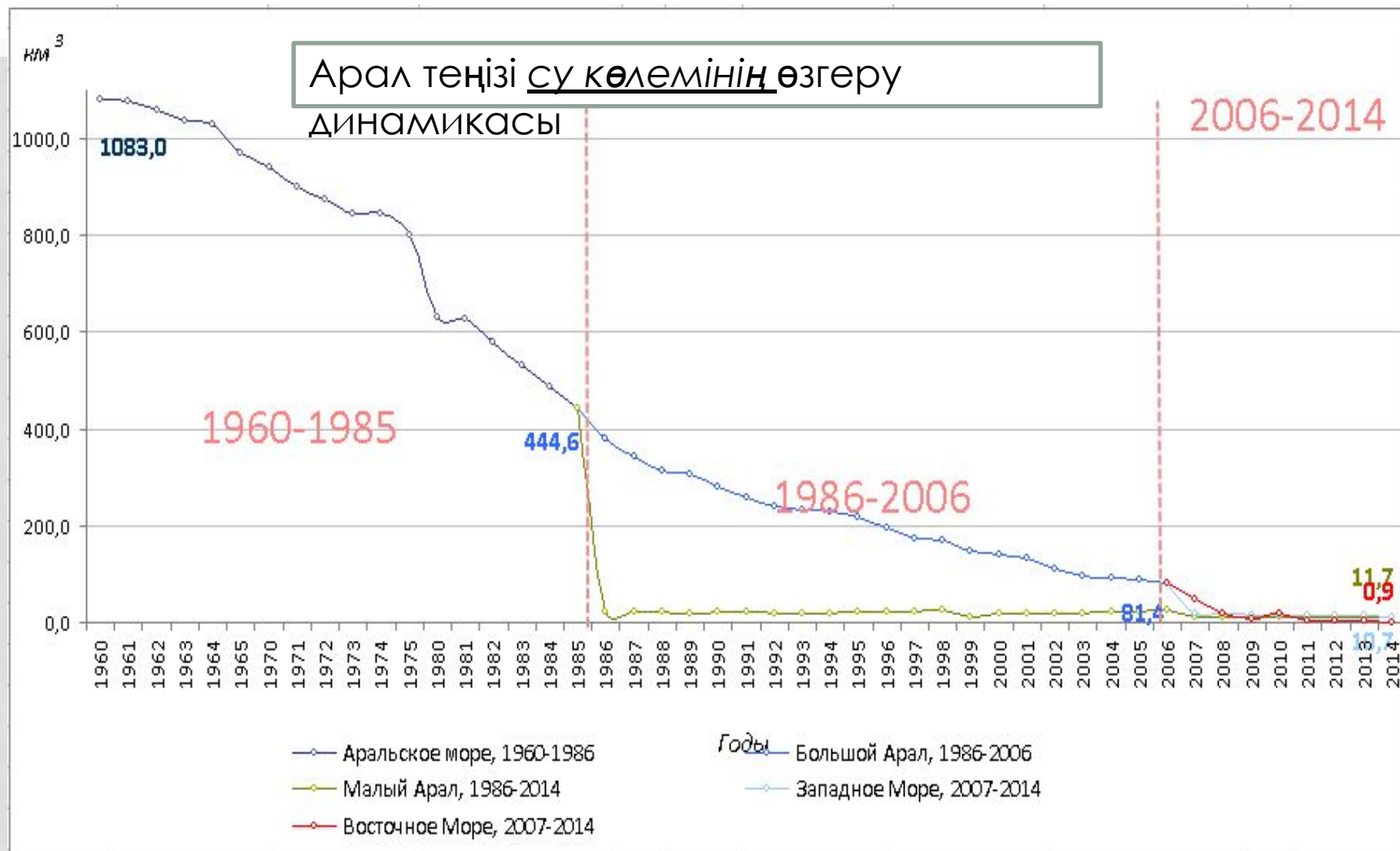

201
5

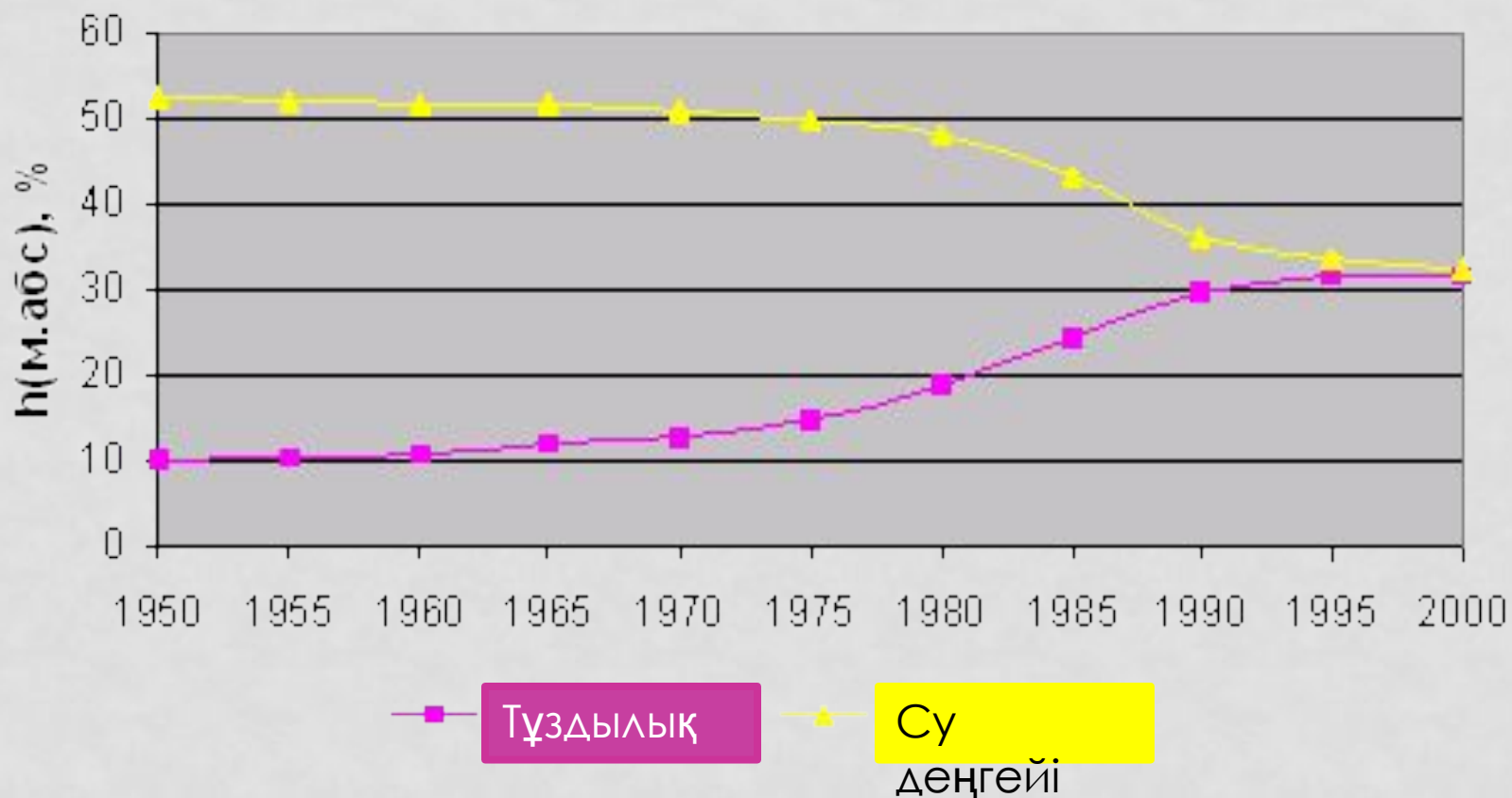

201
6

Әр түрлі жылдардағы Арал теңізінің ғарыштан жасалған суреттері

Арал теңізіндегі тұз деңгейінің әр жылдардағы өзгерісі

Қазіргі таңда Үлкен Аралдың тұздылығы 70%-батыс бөлігі, 100%-шығыс бөлігі

Кіші Аралдың тұздылығы 9%

БҰЛ ҚАНДАЙ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРГЕ ӘКЕЛІП СОҚТЫРДЫ?

- Арал теңізінің экожүйесі өте қатты зардап шекті, әрі теңіздің өлшемі жыл сайын қысқарып жатыр;
- Өмудария және Сырдария өзендерінің алабындағы жергілікті халық су тапшылығымен зардап шегіп отыр;
- Балық кәсіпшілігі құлдырап, көптеген жергілікті кәсіпкерлер жұмыссыз қалды;
- Суармалы жерлерді шамадан тыс ылғалдануы грунт сулардың деңгейі өсті, бұл өз кезегінде топыраққа тұзды тасып отыр;
- Судың жетіспеуінен өзендердің жанындағы талды тоғайлар азайып жатыр;
- Екі өзен дельтасындағы кішкентай өзендер құрғап, олардың орнына жасанды суқоймалар пайда болды;
- Аймақта өсімдік және жануарлар әлемінің: нақтырақ айтқанда, балықтың 11 түрі, сүтқоректілердің 12, құстардың 26, өсімдіктердің 11 түрі жойылып кетті.;
- Арал бассейнінің фаунасы мен флорасы азайып кетті;
- Арал дельтасында тұратын халықтың және өмір сүретін жануарлардың денсаулығына үлкен зардап тиюде;
- Арал маңы мен Тянь-Шань, Памир тауларының жергілікті климаты өзгеріске ұшырады;

МӘСЕЛЕНІ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

- Үлкен Арал суқоймасын құтқару 2010 жылы мүмкін емес деп шешілді.
- Кіші Аралды Көкарал бөгетін салу арқылы қалпына келтіруде.
- Сібір өзендерін Қазақстанға бұру.
- Амудария мен Сырдария өзендерінің суын реттеу арқылы суды молайту.
- Арал теңізін жартылай сақтап қалу.
- Каспий теңізінің суын жасанды канал арқылы әкелу.
- Жер асты суларын пайдалану.
- Арал теңізінің өздігінен табиғи реттелуін немесе толысуын күту.